

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
QENDRA E SHËRBIMEVE ARSIMORE
DREJTORIA E VLERËSIMIT

OLIMPIADA KOMBËTARE E KIMISË
NË ARSIMIN E MESËM TË LARTË

Klasa 11

Faza e dytë

Viti shkollor 2023-2024

Udhëzime për nxënësin:

- Olimpiada fillon në orën 10.00 dhe mbaron në orën 13.00.
- Testi përmban 5 pyetje.
- Për secilën pyetje është lënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Pyetja	1	2	3	4	5
	10 pikë	10 pikë	10 pikë	10 pikë	10 pikë
Pikët e fituara					

Totali i pikëve të fituara

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1.....

2.....

1. Më poshtë janë dhënë dy skema që përshkruajnë reaksione të magnezit.

Shkruani 10 barazimet kimike që u përkasin reaksioneve të përshkruara në skemat I dhe II.

Skema I:

- 5 pikë**
- Kur digjet magnezi oksigjeni, formohet një përbërje e ngurtë e bardhë (A).
  - Kur përbërja A tretet në tretësirën 1 M HCl formohet një tretësirë pa ngjyrë (B).
  - Me shtimin e Na_2CO_3 në tretësirën B, formohet një precipitat i bardhë (C).
  - Me ngrohje, përbërja C zërthehet në D dhe krijohet një gaz më pak ngjyrë (E).
  - Kur kalohet përbërja E në u ujë gëlqeror [një tretësirë ujore e $\text{Ca}(\text{OH})_2$], shfaqet precipitat i bardhë (F).

Skema II:

- 5 pikë**
- Magnezi vepron me tretësirën 1 M H_2SO_4 për të prodhuar një tretësirë pa ngjyrë (G).
  - Trajtimi i G me një tepcë të NaOH prodhon një precipitat të bardhë (H).
  - H tretet në tretësirën 1 M HNO_3 për të formuar një tretësirë pa ngjyrë. Kur tretësira avullohet ngadalë, përftohet një përbërje e ngurtë e bardhë (I).
  - Me ngrohjen e përbërjes (I), veçohet një gaz me ngjyrë kafe J.
  - Kur gazi J tretet në ujë të distiluar formohet tretësirë ujore e dy përbërjeve K dhe L.

Zgjidhje

Skema I

- $2\text{Mg} + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{MgO}$
- $\text{MgO} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{MgCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$
- $\text{MgCl}_2 + \text{Na}_2\text{CO}_3 \rightarrow \text{MgCO}_3 + 2\text{NaCl}$
- $\text{MgCO}_3 \rightarrow \text{MgO} + \text{CO}_2$
- $\text{CO}_2 + \text{Ca}(\text{OH})_2 \rightarrow \text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

- A = MgO
 B = $\text{MgCl}_2(\text{uj})$
 C = MgCO_3
 D = MgO, E = CO_2
 F = CaCO_3

Skema II

- $\text{Mg} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{MgSO}_4 + \text{H}_2$
- $\text{MgSO}_4 + 2\text{NaOH} \rightarrow \text{Mg}(\text{OH})_2 + \text{Na}_2\text{SO}_4$
- $\text{Mg}(\text{OH})_2 + 2\text{HNO}_3 \rightarrow \text{Mg}(\text{NO}_3)_2 + 2\text{H}_2\text{O}$
- $2\text{Mg}(\text{NO}_3)_2 \rightarrow 2\text{MgO} + 4\text{NO}_2 + \text{O}_2$
- $\text{NO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{HNO}_2 + \text{HNO}_3$

- G = $\text{MgSO}_4(\text{aq})$
 H = $\text{Mg}(\text{OH})_2$
 I = $\text{Mg}(\text{NO}_3)_2$
 J = NO_2
 K = HNO_2 , L = HNO_3

2. Në laboratorin e kimisë dy grupe nxënësish duhet të realizonin dy detyra eksperimentale që i përkasin reaksioneve redoks dhe elektrokimisë, si dhe njehsimet përkatëse:

I. Grupi A:

- a) Një tretësirë me vëllimin 25 mL që përmban dy lloj kationesh Fe^{2+} dhe Fe^{3+} e titulluan me 23 mL tretësirë 0,02 M $KMnO_4$ (në praninë e acidit sulfurik të holluar). Gjatë titullimit të gjithë jonet Fe^{2+} oksidohen në jone Fe^{3+} .
- b) Më pas, tretësirën e formuar pas titullimit e trajtuan me metal Zn për të kthyer të gjithë jonet Fe^{3+} në jonet Fe^{2+} .
- c) Së fundi, 40 mL të së njëjtës tretësirë $KMnO_4$ i shtohen tretësirës së krijuar në pikën (b) për të oksiduar jonet Fe^{2+} në jonet Fe^{3+} .

Njehsoni përqendrimet molare të joneve Fe^{2+} dhe Fe^{3+} në tretësirën fillestare.

6 pikë

II. Grupi B:

Në një eksperiment të elektrolizës, ku u lidhën në seri dy “qeliza” elektrolitike, njëra me tretësirë ujore të nitratis të argjendit dhe tjetra me tretësirë ujore të klorurit të një metali të panjohur XCl_3 , u përcaktua që në “qelizën” e parë u depozituan 2,88gram Ag, ndërsa në “qelizën” tjetër u depozituan 0.462gram të metalit të panjohur X

- a) Njehsoni masën atomike të metalit X.

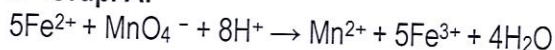
2 pikë

- b) Njehsoni vëllimin e klorit që grumbullohet në qelizën e dytë. (referuar kushteve normale) ($A_{Ag}=108$)

2 pikë

Zgjidhje

I. Grupi A:

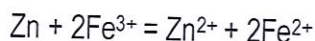

$$n_{MnO_4^-} = 0,02 \times 0,023 = 0,00046 \text{ mol}$$

$$n_{Fe^{2+}} = 0,0046 \times 5 = 0,0023 \text{ mol}$$

$$[Fe^{2+}]_{\text{fillestar}} = \frac{0,0023}{0,025} = 0,092M$$

Për të gjetur përqendrimi total të hekurit duhet të kemi parasysh që pas reduktimit me zink përdoret i njëjti vëllim i mostrës (25 mL) dhe përdoret tretësira e $KMnO_4$ me të njëjtin përqendrim.

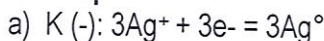
$$n_{MnO_4^-} = 0,02 \times 0,04 = 0,0008 \text{ mol}$$

$$n_{Fe^{2+}} = 5 \times n_{MnO_4^-} = 5 \times 0,0008 = 0,004 \text{ mol total}$$

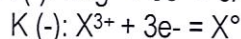
$$[Fe^{2+}]_{\text{total}} = \frac{0,004}{0,025} = 0,16M = [Fe^{2+}]_{\text{total}} \text{ (pas titullimit të parë)}$$

$$[Fe^{2+}]_{\text{total}} - ([Fe^{2+}] \text{ (në titullimin e parë)}) = 0,16 - 0,092 = 0,068M = [Fe^{3+}]_{\text{fillestar}}$$

II. Grupi B:

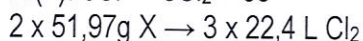
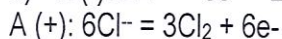
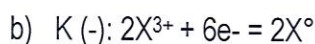

(qeliza elektrolitike 1)

(qeliza elektrolitike 2)

$$\frac{3 \times 108g \text{ Ag}}{2,88g} = \frac{AX}{0,462g \text{ X}} \quad A_X = 51,97$$

3. Konstanta e ekuilibrit K_c për reaksionin: $H_{2(g)} + I_{2(g)} \leftrightarrow 2HI(g)$ $\Delta H < 0$ është 54.3 në $430^\circ C$. Në fillim të bashkëveprimit në një kontenier me vëllimin 2,4 Litra vendosen 0,714 mole H_2 , 0,984 mole I_2 dhe 0,886 mole HI.

a) Njehsoni përqendrimet e gazeve në ekuilibër.

5 pikë

b) Analizoni ndryshimet që duhet të bëhen në lidhje me përqendrimet, trysninë dhe temperaturën në mënyrë që ekuilibri i mësipërm të zhvendoset majtas.

3 pikë

c) Shkruani barazimet e shpejtësisë (ekuacionet kinetike) për reaksionet përkatëse në ekuilibrin e mësipërm.

2 pikë

Zgjidhje

a) Gjejmë përqendrimet fillestare të përbërjeve në reaksionin e dhënë:

$$[H_2]_0 = \frac{0,714 \text{ mol}}{2,4 L} = 0,298 \text{ M}$$

$$[I_2]_0 = \frac{0,984 \text{ mol}}{2,4 L} = 0,41 \text{ M}$$

$$[HI]_0 = \frac{0,886 \text{ mol}}{2,4 L} = 0,369 \text{ M}$$

Njehsojmë koeficientin Q me përqendrimet fillestare dhe duke e krahasuar me konstanten e ekuilibrit K_c përcaktojmë ecurinë e reaksionit deri në momentin e ekuilibrit kimik:

$$Q = \frac{[HI]^2}{[H_2][I_2]} = \frac{(0,369)^2}{(0,298)(0,41)} = 1,11$$

$$Q < K_c$$

Deri në ekuilibër ka përparësi reaksioni I drejtë.

	$[H_2]$	$[I_2]$	$[HI]$
fillimi	0,298	0,41	0,369
ndryshimi	-x	-x	+ 2x
ekuilibër	(0,298 - x)	(0,41 - x)	(0,369 + 2 x)

$$K_c = \frac{[HI]^2}{[H_2][I_2]} = \frac{(0,369+2x)^2}{(0,298-x)(0,41-x)} = 54,3$$

$$50,3x^2 - 39,9x + 6,48 = 0$$

Ka kuptim vlere më e vogël e $x = 0,228$

$$- [H_2] = (0,298 - 0,228) \text{ M} = 0,070 \text{ M}$$

$$- [I_2] = (0,410 - 0,228) \text{ M} = 0,182 \text{ M}$$

$$- [HI] = [0,369 + 2(0,228)] \text{ M} = 0,825 \text{ M}$$

b) Ekuilibri zhvendoset majtas nëse:

Rritet përqendrimi i HI, ose zvogëlohen përqendrimet e hidrogjenit ose jodit.

Ndryshimet në trysni nuk e zhvendosin ekuilibrin që ka numër të njëjtë molesh gas në të dyja anët e ekuilibrit.

Rritet e temperature, sepse ajo do të favorizojë zhvillimin e reaksionit endotermik.

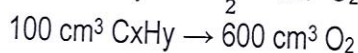
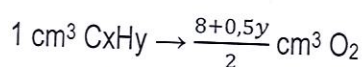
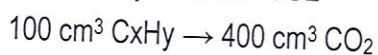
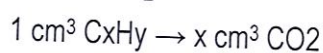
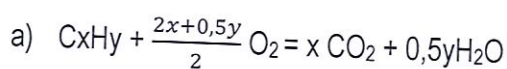
c)

$$V_{\text{drejtë}} = k_1[H_2][I_2]$$

$$V_{\text{zhdrejtë}} = k_2[HI]^2$$

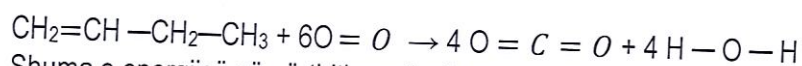
4. Për të djegur 100 cm^3 të një hidrokarburi të gaztë A, u përdorën saktësisht 600 cm^3 oksigjen dhe u formuan 400 cm^3 dioksid karboni dhe një sasi uji (djegie e plotë).
- a) Me anë të informacionit të vëllimeve të mësipërme përcaktoni formulën molekulare të hidrokarburit A. **3 pikë**
- b) Shkruani barazimin termokimik të reaksionit të djegies së hidrokarburit A duke njehsuar ndryshimin e entalpisë me anë të energjive të lidhjeve kimike në KJ/mol.
($E_{C-C} = 348$, $E_{C=C} = 611$; $E_{C-H} = 414$; $E_{O=O} = 498$; $E_{C=O} = 799$; $E_{H-O} = 463$) **3 pikë**
- c) Tregoni izomerët që ka gjithsej hidrokarburi A. **3 pikë**
- d) Shkruani një reaksion për sintezën organike të një prej izomerëve të përbërjes A. **1 pikë**

Zgjidhje

$x=4$; $y=8$ formula e hidrokarburit C_4H_8

b)

Shuma e energjisë së përthithur për të këputur lidhjet te reaktantët: 7807 KJ

Shuma e enenergjisë së çliruar kur formohen lidhjet te produktet: 10086 KJ

$\Delta H = 7807 \text{ KJ} - 10086 \text{ KJ} = -2279 \text{ KJ}$

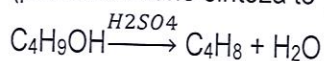
Pranohet si zgjidhje edhe nëse djegia bëhet me një hidrokarbur të ngopur ciklik.

c) 6 izomerë si hidrokarbur të ngopur dhe të pangopur:

Buten-1; cis-buten-2; trans-buten-2; metil propen; ciklobutan; metil ciklopropan

d) Një reaksion i mundshëm:

(pranohen edhe sinteza të tjera të mundshme)

5. Hidroliza me ujë e një esteri të panjohur X me varg hidrokarburi të ngopur, formon përbërjet Y dhe Z. Përbërja Y është një acid alkanoik me masë molekulare 74. Përbërja Z nuk mund të oksidohet dhe ka të njëjtën masë molekulare me acidin Y. ($A_{rC}=12$; $A_{rH}=1$; $A_{rO}=16$)
- a) Përcaktoni formulën molekulare të acidit karboksilik Y 1 pikë
  - b) Përcaktoni formulën molekulare të përbërjes Z. 1 pikë
  - c) Shkruani formulën strukturore dhe emërtoni përbërjen Z. 1 pikë
  - d) Shkruani formulën strukturore dhe emërtoni përbërjen X. 1 pikë
  - e) Shkruani një reaksion të mundshëm që sintetizon përbërjen Z. 2 pikë
  - f) Shkruani reaksionin e hidrolizës së përbërjes X me një bazë alkaline. 2 pikë
  - g) Tregoni izomerët e përbërjes Y. 2 pikë

Zgjidhje

- a) Formula molekulare e acidit alkanoik Y $C_nH_{2n}O_2$: $14n + 32 = 74$ $n = 3$; $C_3H_6O_2$
- b) Formula molekulare e alkoolit Z $C_nH_{2n+2}O$: $14n + 18 = 74$ $n = 4$; $C_4H_{10}O$
- c) $CH_3C(OH)(CH_3)_2$
metil-2-propanol-2 (alkool tretësor)
- d) $CH_3CH_2COOC(CH_3)_3$;
Propanoat -t-butili
- e) Një sintezë e mundshme: $CH_2=C(CH_3)_2 + H_2O \xrightarrow{H_2SO_4} CH_3C(OH)(CH_3)_2$
- f) $CH_3CH_2COOC(CH_3)_3 + NaOH \rightarrow CH_3CH_2COONa + CH_3C(OH)(CH_3)_2$
- g) Acidi propanoik CH_3CH_2COOH ka dy estere izomere: etanoat metili dhe metanoat etili
 CH_3COOCH_3 dhe $HCOOCH_2CH_3$